

סוטה מג

עניין: פנחס מבנות פוטיאל

שם משמאל פנחס תרע"ז

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. ברש"י לפי שהיו השבטים מבזים אותו הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז והרג נשיא שבט מישראל לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן. ויש להבין מה זה הועיל שיחסו אחר אהרן. הלא גם ישראל לא הטילו בו ספק לומר שאיננו בן אהרן, אלא שמצאו בו דופי משפחה מצד האם, ולזה אינו מועיל יחסו מצד האב, ואם בא הכתוב לומר שאיננו מתיחס אחר אמו אלא אחר אביו, הלא לא צריך להשמיענו זה שידעו מכבר, דלמשפחותם לבית אבותם כתיב, ומ"מ היו מבזים אותו משום פגם בית האם, וכן בדין לעולם שהולך הולך אחרי הפגום שבשניהם, ואין יחוס אביו מצילו:

ולפי זה יש לפרש הא דהיו השבטים מבזים אותו במה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז, ולא בפשיטות שהי' עובד ע"ז שממיתין עלי', שזה גנאי יותר מפיתום. היינו שהיו אומרים שפינחס לא השגיח בזמרי אלא בחיצוניות, ואלמלי הי' מביט בפנימיות הענין שכונתו היתה לש"ש לא הי' הורגו, וזה גרם הפגם מבית אבי אמו שפיטם עגלים לע"ז שכל ענינם בחיצוניות כנ"ל, ע"כ נתהוו נמי בפנחס שהי' נמשך אחר שטחיות וחיצוניות הענין. לזה בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, והיינו כי איתא במהר"ל שאהרן הי' כל ענינו פנימיות וכן מורות אותיות שמו, ה"א היא האות האמצעית של יחידות, רי"ש האמצעית של המאות, נו"ן של היצטריות, ואל"ף היא מורה על הנקודה הפנימית שבהם, עכ"ל, ובא הכתוב לומר שאדרבה מצד שהוא תכלית איש פנימי, והסתכל בפנימיות שבפנימיות מעשה זמרי אף שהי' לש"ש, מ"מ בפנימיות שבפנימיות הי' צד אחד מעון, ומצד זה קנאין פוגעין בו, ודו"ק:

פרי צדיק פרשת פנחס

ואז פנחס בן אלעזר וגו' הסיב את חמתי וגו' בקנאו את קנאתי בתוכם וגו'. הנה יש לזקוק דהוה לי לכחוב את קנאתי בהם חזי הלשון בתוכם. גם מה שאמר אח"כ ושם איש ישראל וגו' ושם האשה המכה וגו'. לריך להבין למה נשעת סיפור המעשה לא נזכר שמונת רק סהם איש מזני ישראל וגו' את המדינית וגו' וכן הזכיר שמונת. אך הענין ע"פ מה שאיתא בגמ' (סנהדרין פ"ב:) שהיו הסבטים מבזין אותו ראיחם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז וכו' בא הכתוב ויחסו. ולכאורה למה לא ביזו אותו מפני ניסוחו אלעזר עד מעשה זו וכו"ל לייחסו מחלסה. אך הענין הוא שהסבטים היו מקטרגים על מעשה זו שהרגו לזמרי אף שלא הי' מחויב מיתה עפ"י דין רק קנאים פוגעין בו ואין מלוה על הקנאין שהרי אמרו (בגמ' שם) הבה לימלך און מורין לו רק מי שבוטל בו קנאה הי' נבואות מותר לפגוש בו. וקטרגו הסבטים ע"ז ואמרו הלא ראינו שמשנה רבינו לא הרנו ולא מעורר מי להרגו רק הוא. מן הכתם הוא מעטט שהוא מורע ימרו שהי' כהן מדין ואיתא בזוה"ק (יתרו ס"ז ב') כסטי"א וכו' אית דא דאיהו מלך וכו' ותמותי אית כהן און וכו' וקליפת מדין הוא כסם כמ"ש רז"ל דא אשת מדינים. ואמרו הסבטים שחפטי שהוא מורע ימרו לכן למצורר לקנאה זו מה שלא הי' עפ"י דין. שכן

רסיסי לילה אות מד

[י] ולפי שבעילת ארמית הוא התערבות באומות גם כן, היפך דרגא דמשה רבינו ע"ה, שהוא בא מצד חסרון הדעת, כמו שאמרו (ירושלמי ברכות פ"ה, ה"ב) אם אין דיעה הבדלה מנין, ואין יודע ההבדל בין ישראל לעמים, מה שאין כן מי שיש בו דיעה אי אפשר לו להתדבק עם גויה כלל. ולכן נעלם ממשנה רבינו ע"ה הלכה זו דבועל ארמית מה דינו, שהוא אין לו שייכות לזה כלל, עד שבא פנחס שאמרו עליו שבטים בן פוטי כו' (תנחומא פנחס א),²⁰⁵ שמצד הזה שבא מיתרו היתה לו שייכות להלכה זו, כדרך שאמרו בסנהדרין (לט, ב) מיניה וביה אבא כו'.⁴⁵ ולכן נכתב גם זה בסיום פרשת בלעם,